

OM PROSJEKTET

MÅL:

Prosjektets hovedmål er å studere effekter av ferdsel og tekniske inngrep på villreinen i Dovre-Rondane regionen. Den foreslåtte FoU-aktiviteten skal koble sammen den biologiske og menneskelige dimensjonen i problemkomplekset rundt avveiningen mellom bruk og bevaring. Prosjektet vil i utstrakt grad basere seg på stedfesta data, habitatmodeller, kartframstillinger, intervju- og spørreundersøkelser, enkle scenariorarbeider og GIS-modeller som til sammen vil gi forvaltere og politiske beslutningstakere et løsningsøkende verktøy i avveiningen mellom bruk og bevaring.

OPPDRAGSGIVER:

FoU prosjektet - Villrein, ferdsel og inngrep i Dovre-Rondane regionen

STUDIEOMRÅDE:

Snøheimvegen i Hjerkinnområdet, Hjerkinnskytefelt og Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.

METODE:

Spørreundersøkelse med utdeling av skjema ved betalingsbom Snøheimvegen sommeren 2010.

Utdeling av GPS enheter til turister ved betalingsbom Snøheimvegen sommeren 2011.

BRUK AV SNØHEIMVEGEN FØR OG NÅ

Snøhetta har lenge vært et yndet turistmål og folk har alltid brukt i Hjerkinnområdet til ulike formål og gjøremål. Allerede på kart fra 1834 er det nedtegnet flere stier og veger til blant annet Snøhetta, Rollstadsetrene, Grisungvatna og gjennom Grøndalen. På mange måter startet turisttrafikken for alvor i 1888 da Johan Jerkind, innehaver av Hjerkinns Fjellstue, åpnet Reinheim turisthytte ved foten av Snøhetta. Dagens infrastruktur i Hjerkinnområdet er en kombinasjon av gamle ferdselsårer og ikke minst veger som har blitt anlagt etter at Hjerkinnskytefelt ble etablert på midten av 1920-tallet. Med økende øvingsaktivitet utover 1960-årene kom enda flere nye veger til. Prosjektet Hjerkinns Pro tilbakefører det 165 kvadratkilometer store skytefeltet til naturen.

Benevnelsen «Snøheimvegen» brukes om det 14 kilometer lange vegstykket mellom betalingsbommen på Hjerkinnskytefelt og turisthytta Snøheim. Snøheimvegen ble opprustet av Forsvaret i 1950-årene. Fram til våren 2006 var vegen stort sett åpen for sivil trafikk hele året, såfremt det ikke var øvingsaktivitet i skytefeltet. Vegen var permanent stengt med bom ved nasjonalparkgrensa, én kilometer før Snøheim. Vinterstid ble vegen for øvrig kun brøytet når Forsvaret hadde «tjenstlig behov» for det. Fra 2006 ble vegens åpningstid for sivile

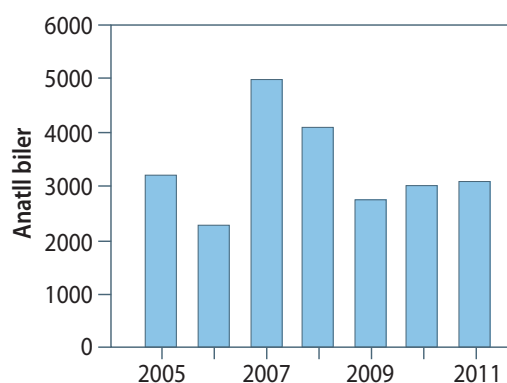

Foto: Odd Erik Martinsen, Forsvarsbygg

kjøretøy begrenset til tidsrommet 1. juli til 1. oktober av hensyn til villreinen. Muntlige kilder tyder på at så mye som 10000 biler benyttet vegen årlig de siste årene vegen var helårsåpen. Som følge av omfattende restriksjoner på sivil ferdsel grunnet forsvarrets opprydningsarbeid i området har trafikken avtatt de siste årene, og de tre siste årene har rundt 3000 bilister løst bombillett (figur 1).

Ferdselstellere som har vært plassert ved de mest trafikkerte stiene i området, viser at det er klart flest folk på tur i perioden 20. juli til 3. august, og desidert flest av de besøkende har Snøheim eller topptur på Snøhetta som mål. Ser vi på de som har løst bombillett sto disse 15 dagene for omtrent 40 % av all sivil trafikk langs Snøheimvegen i løpet av de 93 dagene vegen var åpen. En del helger utover høsten med godt vær og/eller ved jaktstart oppnår også bra besøk.

I en spørreundersøkelse fra 2010 oppga 43 % av bilistene som kjørte inn Snøheimvegen, at de bestemte seg for å bruke vegen enten undervegs på turen, eller ved ankomst. Dette betyr at en stor andel av de som ankommer området, har liten forhåndskunnskap om området og de mulighetene som finnes der. Informasjon og god veiledning er avgjørende for at de skal ha en atferd som er ønsket og for at de skal få en god opplevelse underveis.

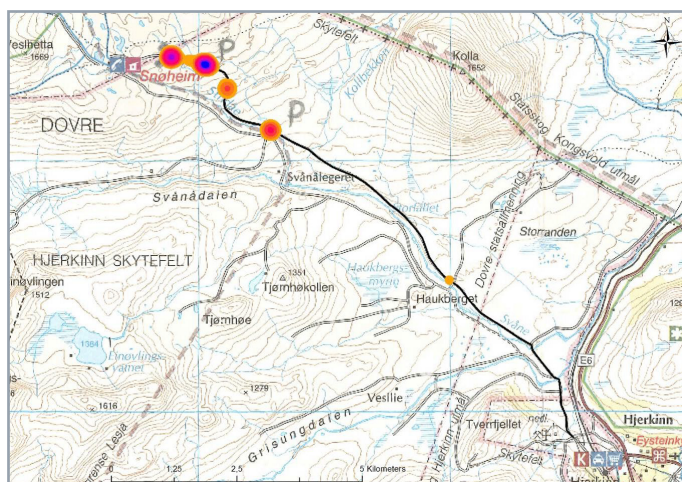

Figur 1. Antall bilister som har betalt bombillett inn Snøheimvegen (data innhentet fra Forsvarsbygg).

STYRINGSGRUPPE FOR

PROSJEKTEIERE:

Odd Erik Martinsen (Forsvarsbygg, leder), Trine Hess Elgersma (Statkraft), Tore Brynslund og Anne-Lise Bratsberg (Jernbaneverket), Bjørn Rangbru (berørte fylkesmenn/ FM S-T), Esben Bø (Statens naturoppsyn), Henning Øverås (Snøhetta villreinutvalg/Nesett fjellstyre), Arnt Gulaker (Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø), Lars Børve og Toril Melheim Strand (Dovre fjell nasjonalparkstyre), Bengt Fasteraune (berørte kommuner/Dovre kommune), Lars Rise (Oppdal Bygdeallmenning), Jan Erik Reiten (DNT Oslo og omegn), Erland Løkken (Dovre fjellstyre), Marit Rolstad (Lesja fjellstyre), Kari Marie Jenstad (Sunndal fjellstyre), Trond Carlson (berørte fylkeskommuner/Oppland FK) og Trond Berger (Statskog)

Figur 2. Viser konfliktråder med stor overlappende arealbruk mellom villrein og folk langs Snøheimvegen (Nerhoel 2011).

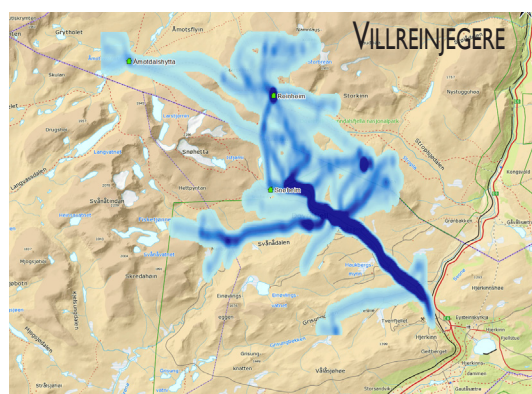
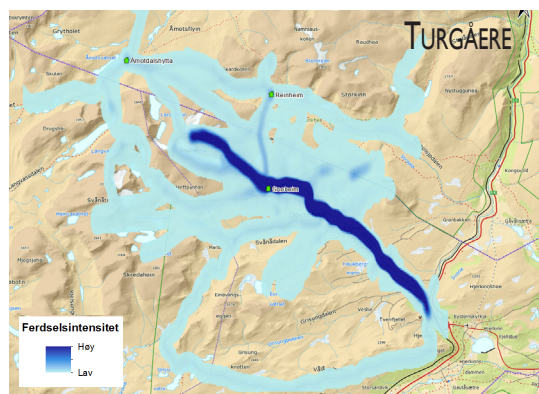
våre observasjonsdata med GPS merka villrein sin bruk av området, er det to områder som peker seg ut med overlappende bruk (figur 2). Det ene området er i krysset med Ringvegen og det andre er innerst i vegen ved bom mot nasjonalparkgrense. Dette er områder der ferdsel kan virke negativt inn på villreins trekk i området.

Vi har også dokumentert bruken av terrengene rundt Snøheimvegen ved å dele ut GPS-enheter til folk som kjører inn vegen (figur 3). Vi ser at majoriteten av fotturistene med Snøheimvegen som utgangspunkt kjører inn til enden av vegen og går tur oppover mot toppen av Snøhetta. For villreinjegere er ferdselsmønstret helt annerledes, de går som oftest av stien og ut i terrengene.

Vi har med unntak av jegere og fiskere dokumentert en svært kanalisert bruk av selve Snøheimvegen og områdene rundt. Snøhetta er det viktigste turmålet og mange reiser inn Snøheimvegen bare for å se seg om. Vi har også påvist at det er få personer som bruker områdene som ligger mellom Snøheimvegen og den parallelle turiststien i Strolpsjødalen i nord.

Formålet med turen inn Snøheimvegen varierende stort mellom de som ble spurt; for mange bar turen preg av «sightseeing» fra bil, mens andre brukte vegen som utgangspunkt for turer av ulik lengde. Hovedtyngden av besøkende går toptur til Snøhetta.

Siden 2006 har det av hensyn til villreinen vært stoppforbud langs vegen, og vi har dokumentert ved observasjon at forbudet i svært liten grad blir respektert. Forekomst av moskus langs vegen må ta hovedskylden for dette. Når vi sammenfaller

Figur 3. Tettheten av folk i Hjerkinnsområdet som hadde Snøheimvegen som utgangspunkt for turen i 2011 er vist gjennom en blå fargeskala, der lyseblå farge indikerer lav tetthet av folk og mørkeblått viser høy tetthet. Datagrunnlaget er basert på 351 GPS dokumenterte turister i venstre figur og tilsvarende for villreinjegere i høyre figur.

Norsk Institutt for naturforskning, NINA, er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen naturforskning. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger. NINA har ca 220 ansatte.

Fakta-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner/prosjekter fra NINA

REFERANSE TIL FAKTA-ARKET:

Nerhoel, I. & Gundersen, V. 2012. Bruk av Snøheimvegen før og nå. – NINA Fakta 2-2012. 2s

STOFFET ER HENTET FRA:

Faktarket bygger på en mastergradsoppgave som er gjennomført i regi av FoU prosjektet:

Nerhoel, I. 2011. Tautrekking om Snøheimvegen. Ferdsel, villrein eller begge deler? Masteroppgave. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for naturforvaltning. 40s.

Rapporten kan også lastes ned fra <http://www.villrein.no/>

KONTAKTPERSONER:

Vegard Gundersen
NINA,
Fakkeltgården,
2624 Lillehammer
vegard.gundersen@nina.no

GRAFISK UTFORMING:

Kari Sivertsen/NINA

ISSN 1891-2397